

Minuta vietnamske ofenzive je storila več kot vsi protesti evropskih intelektualcev

Vladimir
Dedijer

Diplomati so se v Parizu sporazumeli o prenehanju sovražnosti v Vietnamu. Sedaj preračunavajo statistike o uničevanju v Vietnamu, o materialni škodi, o mrtvih. Spominjam se maja 1945 pri nas. V boju proti fašizmu je padlo 1,700.000 žrtev, in to v štirih letih vojne. Vietnam pa krvavi že trinindeset let in še ni dočakal miru, kakor smo ga mi leta 1945; po vseh cenitvah je prišlo samo do prenehanja ognja in to le na koščku papirja, ki so ga podpisali v Parizu. V Herald Tribune berem, da Pentagon pripravlja nove vojaške načrte za Vietnam, če se ne bo ugodilo ameriškim interesom. To pomeni, da število mrtvih v Vietnamu še ni dokončno. Krivulja se lahko začne spet naglo dvigati. Čez nekaj dni bo prišla do nas spet nova številka o dosedanjih žrtvah, strašna, a vendarle samo številka, saj za vsako tako številko stoji človeško življenje s svojimi hotenji, s svojimi sanjami. Nobenega računalnika ni, ki bi lahko izmeril človeško žalost ob prezgodnji smrti človeka.

*

Dvajseto stoletje bo v zgodovini ostalo zapisano predvsem kot stoletje nasilne množične smrti, ki nas je vanjo pahnil imperializem. V prvi svetovni vojni 1914—1918 je bilo izgubljenih več človeških življenj kot v katerikoli vojni v zgodovini človeštva. Ljudje so verjeli, da je ta doslej najstrašnejša vojna tudi zadnja. Pošiljali so človeška bitja v uniformah v klavnico v imenu upanja, da je to zadnja vojna in da bo za njo nastopil večni mir. Zgodovina dogodkov po njihovi smrti je pokazala, v kakšni strašni zablodi so umrli. Število umrlih v drugi svetovni vojni je bilo skoraj dvainpolkrat večje kot v prvi, prihodnost pa se nam obeta v še temnejši luči. Tega nam ne kaže samo grozljiva situacija v Vietnamu, ampak tudi razvoj gonilnih sil imperializma in pa izpopolnjevanje vojaške tehnologije. Slutnje o možnosti človekovega samouničenja nikakor niso pretirane.

Vendar pa nisem pesimist. Prav odpor vietnamskega naroda nam je zgled, kako ta nevarnost množične nasilne smrti budi še večjo voljo do življenja. To je tisto najvažnejše, kar nam je dal Vietnam: da se je imperializmu in njegovemu rušilnemu delovanju moč postaviti po robu samo s strahotno voljo do odpora, pa čeprav so videti možnosti za to nemogoče. Na moji mizi leži knjiga dokumentov vrhovnega štaba narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije iz 1941. leta. Tudi tu je skrita ta volja: prav kakor v Vietnamu je prišlo do veljave tisto nemogoče, kar je storil naš narod v usodnih trenutkih boja za svoj obstoj.

Nekaj dni pred podpisom o prenehanju ognja v Vietnamu sem se v Parizu pogovarjal z Jeanom-Paulom Sartrom, predsednikom mednarodnega sodišča za ugotavljanje ameriških vojnih zločinov v Vietnamu. Pogovarjala sva se o vlogi vietnamskega naroda v boju proti imperializmu. Sartre je govoril o mednarodnem sodišču, o evropskih intelektualcih vznemirjene vesti, o tem, kako malo je to pomenilo v primeri z odločenostjo vietnamskih kmetov, da se upro najstrašnejšemu imperialističnemu uničevalskemu stroju. »Ena sama minuta ofenzive Têt leta 1968 je več pomenila za boj vietnamskega naroda, kot vsi ti papirji, vsi ti protesti nas, evropskih intelektualcev.«

*

Gonilne sile imperializma so ostale nespremenjene: želja po kapitalističnem profitu. Oblike, skozi katere imperializem danes ta profit ustvarja, so v marsičem nove, nastajajo »nacionalne gospodarske družbe« in temu podobno. Neokolonializem je dejansko odpravil formalno neodvisnost, ki so si jo po letu 1954. izbojevale bivše kolonije. Razlika med ekonomsko razvitimi državami vse bolj narašča, seveda na škodo slednjih. Absolutna pavperizacija je grozljivo dejstvo velikega dela jugovzhodne Azije, Afrike in Latinske Amerike.

Nedvomno se ameriški imperializem v Vietnamu ni boril zato, da bi si tam ustvaril ekonomsko premoč. Kaznovanje Vietnama, »vrnitev Vietnama v kameno dobo«, kot je to leta 1966 napovedal eden vodilnih ameriških generalov, je imelo drug namen. To ni bil samo poskus ukrotiti Vietnamce, ampak vse ekonomsko nerazvite države, da si ne bi drznile zahtevati svoje polne ekonomske in kulturne neodvisnosti. Res pa je, da se je v Vietnamu med vlado Richarda Nixona pojavil tudi ekonomski moment. ZDA so namreč v veliki krizi glede na domače zaloge nafte. Venezuelška nafta ima namreč visok odstotek žvepla, tako da so glavne rezerve petroleja za ameriško industrijo na Bližnjem vzhodu. Pred nekaj leti pa so odkrili velikanska ležišča v obalnem pasu Indonezije in v obmorskih območjih, ki ležijo severneje, ob vietnamski obali. Ob podpori marionetne saigonske vlade so tri ameriške petrolejske družbe pričele z daljnosežnimi raziskovanji, rezultati pa so zelo obetavni. Mnogi strokovnjaki za ameriško zunanjo politiko navedajo to dejstvo kot odločujočo komponento Nixonove politike v Vietnamu.

*

Politika interesnih področij je že od nekdaj diplomatsko orožje imperializma. Uveljavlja se predvsem v obdobjih, ko prihaja do novega razmerja moči med velesilami in ko je treba na novo razdeliti svet. Ta problem je tako teoretično kot praktično najbolje razčlenil Lenin.

Dokumenti o pogovorih voditeljev antihitlerjevske koalicije v Teheranu, Jalti in Potsdamu nam jasno pokažejo, da so se o razdelitvi interesov v Vietnamu in drugih indokitsajskih deželah velesile dogovarjale že med drugo svetovno vojno. Politični veljaki niso predvideli pravice indokitsajskih narodov do samoodločbe, ampak so to področje razdelili na vplivne sfere velesil. Žal, se tedaj vodje odpora vietnamskega naroda niso mogli upreti tej politiki, tako kot je to v minuli vojni storilo jugoslovansko narodno-

osvobodilno gibanje. Kot je govoril že Lenin, lahko narode v boju proti interesnim področjem rešujeta samo zavest o mednarodni realnosti in pa aktivna volja, da ne privolijo na to, da bi bili objekti tujih načrtov o njihovi lastni usodi.

*

Jugoslovanske narode vežejo z vietnamskim ljudstvom številne vezi. Skupno smo se borili in se še borimo proti krvavemu nasilju, ki nas z njim pritiska v imperializem. V najusodnejših dneh naše zgodovine smo se uprli poskusom genocida: mi genocidu nemškega, Vietnamci genocidu ameriškega imperializma. Eni in drugi smo bili žrtve politike interesnih področij. To misel o povezanosti dveh malih narodov, vietnamskega in slovenskega, je podčrtal Bertrand Russel v svojem pismu dne 23. novembra, leta 1966, ki ga je pisal svojim mladim slovenskim prijateljem. Najprej se jim je zahvalil za podporo mednarodnemu sodišču za ameriške vojne zločine v Vietnamu, potem pa je zapisal:

»Vietnamsko ljudstvo vztraja pod strahotnim terorjem in se bojuje proti uničujoči brutalnosti. Razumljivo je, da slovensko ljudstvo, majhen narod z bogato kulturo in dolgo zgodovino boja za neodvisnost, razume in podpira vietnamsko ljudstvo v usodnem trenutku, ko je potrebno pomoči.«

Stara Fužina, 1. februar 1973

Dušan
Dolinar

Tangente Vietnam

Z vzdihom se konča ta vojna, ne z vzklikom. Neobvladljiva, kakršna je ves čas bila, je tudi zdaj. Kadar jo kdo že skuša ujeti v jasno preglednost, jo stisniti v kartezijansko razločno analizo, se mu Vietnam neizprosno izvije. V trenutkih, ko se že zazdi, da je vojna s koncem vred ujeta v dovolj kompleksno in izčrpiščno shemo bistvenih elementov, se na vsem lepem razpro nova, nepričakovana območja problemov, za katera prav kmalu ugotoviš, da so tako pomembna, da bo ob izpadu teh vidikov sleherni sklep nezadosten in v skrajnem učinku čisto brez pomena. Tako brez konca.

Skozi sedem, enajst, trideset let vojne — kdaj se je bilo pravzaprav začelo — si je ves svet, zares ves svet izrisal dobršen del slike o sebi za to dobo. Dogajalo se je to risanje skozi orjaško, enostransko zbrušeno povečevalno steklo, katerega žarišče je ves čas ležalo v enem samem delcu sveta in v eni sami vojni. Zato je podoba o svetu, ki se je tu začrtala, skrotovičena, pretirano nabuhla v nekaterih smereh in skrčena v drugih. Toda vendar. Sledi podobe ostajajo vžgane v stvarnost in v zavest in vprašanje je le to, ali je bil potres dovolj močan in dolgotrajen, da je privedel do relevantnih spoznanj.